

XORIJIY TILLARNI O'QITISH JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Akbarova Asalxon Ilhomjon qizi

*O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali,
Tillarni o'qitish yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada xorijiy tillarni o'qitish jarayonida sun'iy intellekt va raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari, ularning ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy raqamli platformalar, interaktiv dasturlar, virtual yordamchilar va sun'iy intellekt vositalarining talabalarning til o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rnini tahlil qilingan. Xorijiy tillarni o'qitishda individual ta'lim yondashuvini shakllantirish, mustaqil bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda o'qituvchi va talaba faoliyatini takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, xorijiy tillar, raqamli ta'lim, innovatsion texnologiyalar, elektron platformalar, interaktiv ta'lim, virtual yordamchi, raqamli savodxonlik.

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga keng tatbiq etilishi xorijiy tillarni o'qitishning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarga faqat nazariy bilim berish emas, balki ularning mustaqil izlanishi, amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishi va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishini ta'minlash ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Xorijiy tillarni o'rganish jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarning bilim darajasiga mos mashqlarni taklif qilish, talaffuzdagi xatolarni aniqlash, matnlarni tahlil qilish va yangi so'zlarni o'zlashtirishga yordam beradi. Raqamli ta'lim vositalari esa dars jarayonini qiziqarli, interaktiv va samarali tashkil etish imkonini yaratadi. Shu bois xorijiy tillarni o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bugungi kunning dolzarb pedagogik masalalaridan biridir [1].

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda raqamli texnologiyalarni ta'limga integratsiya qilish, sun'iy intellekt yordamida individual ta'limni tashkil etish va interaktiv o'qitish metodlarini rivojlantirish masalalariga katta e'tibor qaratilmoqda. Xususan, sun'iy intellektga asoslangan ta'lim vositalari o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va o'quv materiallarini moslashtirish imkoniyatiga ega.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining xorijiy tillarni o'qitishdagi eng muhim imkoniyatlaridan biri individual ta'lim muhitini yaratishdir. Har bir talabaning til o'rganish darajasi, qobiliyati va o'zlashtirish tezligi turlicha bo'ladi. Sun'iy intellekt asosidagi dasturlar talabaning bilim darajasini hisobga olgan holda unga mos topshiriqlar va mashqlarni tavsiya qilishi mumkin. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, talabaning mustaqil ishlash imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Masalan, ChatGPT kabi sun'iy intellekt vositalaridan xorijiy tilda suhbatlashish, matn tuzish, grammatik qoidalarni tushunish va lug'at boyligini oshirishda foydalanish mumkin. Bunday vositalar talabaga turli mavzularda savollar berish, javoblarni tahlil qilish va o'z bilimlarini mustahkamlash imkonini beradi. Ayniqsa, ingliz, nemis, fransuz va boshqa xorijiy tillarni o'rganishda virtual suhbatlar orqali muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, raqamli ta'lim platformalari ham xorijiy tillarni o'qitishda keng imkoniyatlarga ega. Duolingo, Quizlet, Wordwall va Google Classroom kabi platformalar orqali talabalar yangi so'zlarni o'rganish, grammatik mashqlarni bajarish, bilimlarini tekshirish va o'quv materiallarini mustaqil o'zlashtirishlari mumkin. Ushbu platformalarning interaktiv xususiyatlari talabalarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda o'quv jarayonini yanada mazmunli tashkil etishga yordam beradi [2].

Xorijiy tillarni o'qitishda audio va videomateriallardan foydalanish ham alohida ahamiyatga ega. Turli videodarslar, xorijiy til egalari ishtirokidagi suhbatlar, podkastlar va elektron lug'atlar yordamida talabalar tilning tabiiy qo'llanilishini o'rganadilar. Bu vositalar tinglab tushunish, talaffuz, so'z boyligi va og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, onlayn muloqot platformalari orqali xorijiy davlatlardagi tengdoshlar bilan suhbatlashish imkoniyati ham mavjud. Sun'iy intellekt texnologiyalarining yana bir muhim jihati yozma nutqni rivojlantirishga yordam berishidir. Talabalar xorijiy tilda insho, maqola, xat va boshqa matnlarni tayyorlash jarayonida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanib, grammatik va imloviy xatolarini aniqlashlari mumkin. Biroq bunda tayyor matnlarni to'liq ko'chirib olish emas, balki xatolarni tushunish, ularni mustaqil tuzatish va yozma nutq mahoratini rivojlantirish asosiy maqsad bo'lishi lozim [3].

Raqamli texnologiyalar o'qituvchilar faoliyatini ham takomillashtiradi. O'qituvchi elektron taqdimotlar, interaktiv testlar, videodarslar va virtual topshiriqlar yordamida darslarni samarali tashkil etishi mumkin. Shuningdek, raqamli vositalar talabalar bilimni baholash, ularning o'zlashtirish darajasini kuzatish va mavjud kamchiliklarni aniqlashda yordam beradi. Natijada o'qituvchi har bir talaba bilan individual ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanishda ayrim muammolarni ham hisobga olish zarur. Jumladan, internetga ulanish imkoniyatining cheklanganligi, ayrim talabalarda raqamli savodxonlikning yetarli emasligi va sun'iy intellekt tomonidan berilgan

ma'lumotlarning har doim ham to'g'ri bo'lmashligi ta'lim jarayonida muayyan qiyinchiliklarni yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli o'qituvchi texnologiyalardan foydalanish madaniyatini shakllantirishi, axborotlarni tekshirishga o'rgatishi va mustaqil fikrlashni rag'batlantirishi lozim [4].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tillarni o'qitish jarayonida sun'iy intellekt va raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ushbu texnologiyalar talabalarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, mustaqil ta'lim olish, nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish va o'quv materiallarini samarali o'zlashtirish imkonini beradi. Kelgusida xorijiy tillarni o'qitishda sun'iy intellekt imkoniyatlarini an'anaviy pedagogik metodlar bilan uyg'unlashtirish, raqamli savodxonlikni oshirish va interaktiv ta'lim muhitini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Eng muhimi, zamonaviy texnologiyalar o'qituvchi va talabaning o'zaro hamkorligini kuchaytiruvchi vosita sifatida qo'llanilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. Hoshimov O'., Yoqubov I. Ingliz tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2003.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2016.
4. Hymes D. On Communicative Competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2022.
5. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.